

**НАУКОВА ШКОЛА ПРОФЕСОРА АЛЛИ КОЗИР
У МИСТЕЦЬКОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ УКРАЇНИ**

4. Лабунець В. М. Інтегроване навчання майбутніх учителів музики: теорія та практика. Кам'янець-Подільський, 2013. 200 с.

5. Михайлишин Р. Професійна готовність педагога до інноваційної діяльності: якісний аспект: *Вісник Львівського університету. Серія педагогічна*. 2016. Вип.31. С. 11–18.

REFERENCES

1. Yevdokimova, O.O. & Aleksieienko, N.V. (2017). Innovatsiina kompetentnist yak profesiino vazhlyva rysa suchasnoho fakhivtsia [Innovative competence as a professionally important feature of a modern specialist]. *Law and security*, 2, pp. 146–152. [in Ukrainian].

2. Havlitina, T. M. (2014). Naukovo-metodychnyy suprovod doslidno-ekspyrymentalnoyi ta innovatsiynoi diyalnosti metodychnykh sluzhb ta navchalnykh zakladiv [Scientific and methodological support of experimental and

innovative activities of methodical services and educational institutions]. *Scientific-methodical and personnel support for expert assessment of the activity of scientific-methodical institutions and educational institutions: thematic collection of papers*. Rivne, pp. 46–51. [in Ukrainian].

3. Dychkivska, I. M. (2004). Innovatsiyni pedahohichni tekhnolohiyi [Innovative pedagogical technologies]. *Teaching. manual*. Kyiv, 352 p. [in Ukrainian].

4. Labunets, V. M. (2013). Intehrovane navchannya maybutnikh uchyteliv muzyky [Integrated training of future music teachers: theory and practice]. *Kamianets-Podilskyi*, 200 p. [in Ukrainian].

5. Mykhailyshyn, R. (2016). Profesiina hotovnist pedahoha do innovatsiynoi diialnosti: yakisnyi aspekt [Professional readiness of a teacher for innovative activity: qualitative aspect]. *Magazine of Lviv National University. Pedagogical Series*, 31, pp.11–18. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 10.05.2022

УДК 001.78.03:[37(477)(092)

DOI:

*Анатолій Мартинюк, доктор педагогічних наук, професор
кафедри мистецьких дисциплін і методик навчання
Університету Григорія Сковороди в Переяславі*

**НАУКОВА ШКОЛА ПРОФЕСОРА АЛЛИ КОЗИР
У МИСТЕЦЬКОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ УКРАЇНИ**

Стаття присвячена висвітленню методологічних засад наукової школи Алли Козир та її значення для мистецького освітнього простору України. Проведено аналіз наукових праць професора, який свідчить, що у контексті дослідження існує значущість особистісно-духовного начала наукових поглядів А. Козир у вітчизняній освітній системі. Розкривається використання науково-методичної літератури науковця в освітньому процесі підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. Виявлено, що процес становлення художнього світогляду та наукових поглядів А. Козир мав своїм підґрунтям низку чинників, а саме – яскраве мистецьке обдарування, високу музичну освіченість, винятковий педагогічний хист.

Акцентується твердження щодо необхідності застосування наукових досліджень відомого вченого у системі вищої освіти, що сприяє формуванню у студентів свідомості, світогляду, духовної культури. Автор наголошує на тому, що використання наукового доробку А. Козир в освітньому процесі допомагає розв'язувати комплекс питань науково-методологічного рівня, а саме: філософських, психологічних, педагогічних, методичних.

Узагальнюючи викладене вище, зазначимо, що наукова школа професора А. Козир забезпечує послідовне вдосконалення основ професійного зростання особистості майбутнього учителя музичного мистецтва шляхом вивчення мистецько-теоретичних та практичних дисциплін.

Ключові слова: наукова школа; професійна підготовка; майбутні учителі музичного мистецтва; А. Козир.

Літ. 7.

*Anatolii Martyniuk, Doctor of Science (Pedagogy),
Professor of the Art Disciplines and Teaching Methods Department,
Hryhoriy Skovoroda University in Pereiaslav*

**PROFESSOR ALLA KOZYR'S SCIENTIFIC SCHOOL
IN THE ARTISTIC EDUCATIONAL SPACE OF UKRAINE**

The article is devoted to the coverage of the methodological principles of Alla Kozyr's scientific school and its significance for the artistic educational space of Ukraine. An analysis of the Professor's scientific works is carried out, which shows that in the context of the research there is a significance of the personal-spiritual principle of A.Kozyr's scientific views in the domestic educational system. The use of scientific and methodological literature of

the scientist in the educational process of the future music art teachers' training is revealed. It was found that the process of artistic worldview formation and scientific views of A. Kozyr was based on a number of factors, namely a bright artistic talent, high musical education, exceptional pedagogical skills.

The emphasis is placed on the need to apply the research of the famous scientist in the system of higher education, which contributes to the formation of students' consciousness, worldview, and spiritual culture. The author emphasizes that the use of A. Kozyr's scientific achievements in the educational process helps to solve a set of issues of scientific and methodological level, namely: philosophical, psychological, pedagogical, and methodological.

It is noted that many years of fruitful scientific and pedagogical activity of Doctor of Pedagogical Sciences, Professor A. Kozyr culminated in the emergence of an original scientific school in the national artistic educational space. It is proved that the scientific works of A. Kozyr can be used to improve the educational process in higher education institutions, in particular, in the conditions of distance education.

Summarizing the above mentioned, it should be noted that the scientific school of Professor A. Kozyr provides consistent improvement of the foundations of professional growth of the future music art teacher by studying artistic, theoretical and practical disciplines.

Keywords: scientific school; professional training; future music art teachers; A. Kozyr.

Постановка проблеми. Реформування освітнього простору нашої країни потребує нових ідей, що характеризуються низкою наукових праць музично-педагогічної та наукової школи в контексті культуротвірних та освітніх процесів.

Вивчення світогляду людини та культурно-історичні особливості того чи іншого регіону покликане сприяти становленню цілісних світоглядних уявлень юних громадян нашої країни про людину і суспільство. Така спрямованість розвитку професійної освіти окреслює важливі пріоритети педагогіки вищої школи. У цьому контексті особливо важливим є вивчення наукових шкіл, педагогічного досвіду відомих педагогів-музикантів, діячів, диригентів, композиторів у мистецькому освітньому просторі України. Це становить підґрунтя для формування поглядів студентської молоді, розвитку свідомості й самосвідомості молодого покоління.

Серед видатних діячів української музичної культури ХХ ст. початку ХХІ ст. особливо яскраво вирізняється видатний український митець, педагог, громадський діяч, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики музичної освіти, хорового співу і диригування факультету мистецтв імені А.Т. Авдієвського Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова – Алла Володимирівна Козир.

Аналіз досліджень. Постать науковця аналізується та пропагується мистецтвознавцями, видатними творчими діячами, композиторами, педагогами, шанувальниками культурної громади, а саме: А. Бондаренко, Д. Бондаренко, І. Гавран, Н. Голубицька, О. Гусаченко, З. Дубовий, О. Кузнецова, В. Лабунець, В. Міщанчук, І. Парфентьева, Е. Проворова, О. Селезньова, З. Софроній, І. Топчієва, В. Федоришин, І. Хомич, Л. Чинчева та ін) та інші. Однак, не всі аспекти мистецької і наукової діяльності А. Козир залишаються розкритими, що

й визначає актуальність нашої наукової розвідки.

Мета статті – проаналізувати наукову школу професора А. Козир у мистецькому освітньому просторі України.

Реалізація поставленої мети передбачає розв'язання таких завдань:

1. Окреслити найважливіші чинники формування А. Козир як митця яскравої індивідуальності;
2. Простежити основні віхи наукової та педагогічної діяльності;
3. Розкрити новаторську сутність теоретичної концепції у галузі мистецької педагогіки.

Виклад основного матеріалу. Висвітлення української наукової школи є актуальним завданням сучасної мистецької освіти. Підкреслимо, що наукова школа професора Алли Козир розглядається як науково-педагогічна школа, яка вирішує не лише загальнонаукові проблеми, а й питання професійної підготовки майбутнього учителя музичного мистецтва, здатного до досконалого, бездоганного і нестандартного виконання мистецько-педагогічної діяльності.

Для формування широкого гуманітарного кругозору А. Козир велике значення мало закінчення у 1975 р. з відзнакою Київського державного музичного училища імені Р.М. Глієра (клас хорового диригування Н. Хорошун). Після завершення навчання у Київській державній консерваторії імені П.І. Чайковського за спеціальністю диригент хору, викладач диригентсько-хорових дисциплін (де вивчала мистецтво хорового співу в класі професора П. Муравського, а диригування в класі професора В. Дженкова) у 1981 р. майбутній науковець здійснює педагогічну діяльність на кафедрі методики музичного виховання, співу та хорового диригування Київського державного педагогічного інституту імені О.М. Горького.

Важливим джерелом формування широкого

гуманітарного і наукового світогляду Алли Володимирівни Козир стало навчання в аспірантурі при Київському педагогічному інституті імені О.М. Горького (1983–1986). У 1987 р. Алла Володимирівна захистила кандидатську дисертацію за темою: “Формування стилю педагогічного керівництва хоромим колективом (на матеріалі музично-педагогічних факультетів педагогічних інститутів)” за спеціальністю 13.00.01 – теорія та історія педагогіки. Особливою подією у науковому напрямі А. Козир було присвоєння вченого звання доцента кафедри методики музичного виховання, співу та хорового диригування, а у 2000 р. Алла Володимирівна отримала почесне звання відмінника освіти України. Яскравою віхою у житті А. Козир стало навчання у докторантурі Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (2003–2006) за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання та захист у 2009 р. докторської дисертації за темою: “Теорія і практика формування професійної майстерності вчителів музики в системі багаторівневої освіти” за спеціальностями: 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання; 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Науковим консультантом докторської дисертації Алли Володимирівни Козир був видатний науковець сучасності, професор Галина Микитівна Падалка.

З іменем Алли Володимирівни Козир пов’язане значне поповнення фонду науково-методичної літератури в галузі підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. Основу цих наукових джерел становлять дослідження магістрантів, аспірантів, докторантів видатного науковця. Під науковим керівництвом професора успішно захищено три докторські дисертації (В. Федоришин, В. Лабунець, Є. Проворова), 26 кандидатських дисертацій з теорії та методики музичної освіти, понад 100 дипломних та магістерських робіт. Цей перелік провідних викладачів, музикантів, творчих діячів опосередковано вказує на джерела наукової школи професора А. Козир у мистецькому освітньому просторі України. Про це свідчить, передовсім спільність у принципах побудови рекомендаційного матеріалу, здебільшого однотайність щодо понятійного апарату та педагогічних принципів наукової роботи. Але цей фон завжди забарвлюється індивідуальністю професора, неповторністю процесу його становлення як наукового діяча.

Нові вимоги до музичного мистецтва, навчання професійних кадрів, зумовили нагальну потребу у виданні відповідних українських методичних посібників, підручників. Виняткову

теоретичну і практичну значущість у цьому контексті мають ґрунтовні наукові праці А. Козир (науковий доробок професора – це понад 180 науково-методичних праць з питань теорії, історії та методики підготовки майбутніх викладачів мистецьких дисциплін до продуктивної діяльності з учнями). Серед них монографія за темою “Професійна майстерність учителів музики: теорія та практика формування у системі багаторівневої освіти”, розділи у семи колективних монографіях, навчально-методичні посібники, статті у провідних фахових наукових виданнях України, статті у міжнародних збірках наукових праць, у зарубіжних виданнях, статті у збірниках Scopus, а також у збірниках міжнародних та всеукраїнських конференцій, методичні рекомендації та навчальні програми.

Наукові праці А. Козир підтверджують, що теоретично-педагогічні принципи мистецької освіти становлять цілісну систему формування професійної майстерності майбутнього учителя музичного мистецтва. Розглянемо універсальність деяких досліджень, що мають інноваційний характер.

Досліджуючи професійно-особистісний розвиток майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вивчення диригентсько-хорових дисциплін, науковець розглядає диригування як складну психофізіологічну діяльність. У зв’язку з цим професор наголошує на необхідності професійної підготовки диригента, що пов’язана з завданнями володіння диригентської техніки і має на меті “координацію вольового імпульсу та викликаного ним руху у взаємодії з ритмічним почуттям і музичною свідомістю диригента” [5, 5–14]. А. Козир висловлює думку, що важливим джерелом глибокого пізнання музичного мистецтва і педагогіки є “впровадження в систему мистецької освіти напрацьованих вчених про музично-виконавську діяльність, своєрідність художньої естетики та педагогічні погляди видатних педагогів, музикознавців минулого і сучасності. Осягнення майбутніми фахівцями унікального творчого досвіду на етапі становлення і розвитку національних та регіональних музичних шкіл передбачає вивчення наукових праць щодо культуротворчого впливу на нову генерацію митців” [4, 129–135].

Інноваційні аспекти у підготовці майбутнього учителя музичного мистецтва Алла Володимирівна виклала у дослідженні “Інноваційні аспекти технологізації процесу формування професійної майстерності майбутніх учителів музики”, якому належить чільне місце серед наукових праць [2, 100–107].

Підкреслимо, що майбутнім фахівцям потрібно “виявити і максимально можливо реалізувати свої природні здібності та особистісний потенціал, впевненість у собі, здібностях і можливостях, гнучкість та інноваційну спрямованість мислення, здатність легко пристосовуватися до складних ситуацій і вміти знаходити ефективні шляхи їх подолання, допитливість, винахідливість та життєрадісність” [7, 93].

На думку Алли Володимирівни, “в процесі підготовки до педагогічної діяльності майбутньому вчителю необхідно володіти інноваційними технологіями як інструментарієм вирішення цих завдань, що безсумнівно збагатить методичне поле вчителя, підвищить його фахову компетентність і рівень професійної майстерності та відповідно сформує його ціннісно-змістові орієнтації. З іншого боку, важливим є орієнтування майбутнього вчителя на особистісний загальнокультурний саморозвиток, на власний неперервний освітній процес, що є необхідною умовою формування професійної майстерності...” [3, 18].

Цікавою науковою думкою Алли Козир є обґрунтування акмеологічного наукового підходу до професійної майстерності майбутнього учителя музичного мистецтва. З цього приводу автор зауважує, що “застосування акмеологічного підходу мотивується сутністю професійної майстерності як найвищого рівня підготовки майбутнього вчителя музики, що виражає їх здатність до досконалого виконання мистецької педагогічної діяльності” [1, 19].

З 2016 р. Алла Володимирівна Козир очолює кафедру теорії та методики музичної освіти, хорового співу і диригування факультету мистецтв імені А.Т.Авдієвського Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Тому поява наукової праці професора “Сучасні проблеми фахової підготовки викладачів мистецьких дисциплін” [6, 17–23] не випадкова і присвячена проведенню міжнародної науково-практичної конференції пам’яті академіка Анатолія Авдієвського – знакової особистості, яка розкривається як одне із вершинних досягнень національної музичної культури ХХ – поч. ХХІ ст. Заслуговує на особливу увагу плідна співпраця Алли Козир з Майстром хорової справи, академіком Анатолієм Авдієвським, який протягом багатьох років очолював кафедру методики музичного виховання, співів та хорового диригування на мистецькому факультеті Національного державного педагогічного університету ім. М.П.Драгоманова, де проводив організаційну, навчальну, творчо-виконавську та наукову роботу.

Яскраве мистецьке обдарування, висока музична освіченість, винятковий педагогічний хист і чудові людські якості Алли Козир розкрилися надзвичайно багатогранно в процесі викладання мистецько-теоретичних, практичних дисциплін, а саме: курс лекцій для магістрантів з акмеології мистецької освіти, методики музичної освіти для студентів факультетів мистецтв та спецкурсів для магістрів, а також хорове диригування, керівництво аспірантами, докторантами.

Таким чином, наукова школа А. Козир є яскравим прикладом сучасної мистецької педагогіки, яка інтегрує у собі соціокультурні, психологічні, освітньо-виховні та інші аспекти, становить теоретичну і практичну цінність для освітньої вітчизняної системи.

Висновки. Узагальнюючи вищесказане, можемо стверджувати, що наукова школа Алли Володимирівни Козир містить концепцію підготовки професійної майстерності майбутніх учителів музичного мистецтва у мистецькому освітньому просторі України, яка може бути використана для вдосконалення освітнього процесу у ЗВО, зокрема, в умовах дистанційної освіти. Слід зазначити, що поряд з інноваційним розвитком системи національної вищої освіти наукова школа Алли Володимирівни Козир має виняткове значення для розбудови мистецької освіти та її інтеграції до світової спільноти.

Проведене дослідження відкриває перспективу для більш глибокого вивчення наукової школи А. Козир, що забезпечує високий рівень професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

ЛІТЕРАТУРА

1. Козир А.В. Вступ до акмеології мистецької освіти: навч.-метод. посібник. Київ: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2012. 263 с.
2. Козир А.В. Інноваційні аспекти технологізації процесу формування професійної майстерності майбутніх учителів музики. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. Зб. наук. праць. Вип. 6 (75). Сєверодонецьк, 2016. С.100–107.
3. Козир А. В. Інноваційні тенденції музичної підготовки викладачів мистецьких дисциплін. *Сучасні проблеми виконавської підготовки викладачів мистецьких дисциплін*. Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. Херсон, 2016. С. 16–20.
4. Козир А.В. Історичні етапи реформування музично-педагогічної освіти в процесі її глобалізації. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. Зб. наук. праць Кам’янець-

Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2019. Вип. 26. С. 129–135.

5. Козир А.В. Професійно-особистісний розвиток майбутніх учителів музики в процесі вивчення диригентсько-хорових дисциплін. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*. Зб. наук. праць: наукове електронне видання. Вип. 5. Частина I (за матеріалами міжнародної інтернет-конференції “Професіоналізм педагога в умовах освітніх інновацій”). Слов’янськ: ДДПУ, 2017. С. 5–14.

6. Козир А.В. Сучасні проблеми фахової підготовки викладачів мистецьких дисциплін. I Міжнародні науково-практичні читання пам’яті академіка Анатолія Авдієвського: матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції пам’яті Великого Маестро. Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2017. С. 17–23

7. Пономарьов О. С. Відповідальність як педагогічна категорія: навч.-метод. посіб. Харків: Підручник НТУ “ХПІ”, 2013. 172 с.

REFERENCES

1. Kozyr, A.V. (2012). Vstup do akmeolohiyi mystetskoyi osvity [Introduction to the acmeology of art education]. Teaching method. manual. Kyiv, 263 p. [in Ukrainian].

2. Kozyr, A.V. (2016). Innovatsiyni aspekty tekhnolohizatsiyi protsesu formuvannya profesiynoyi maysternosti maybutnikh uchyteliv muzyky [Innovative aspects of technologicalization of the process of formation of professional skills of future music teachers]. *Spirituality of personality: methodology, theory and practice*. Coll. Science. work. Vol. 6 (75). Severodonetsk, pp.100–107. [in Ukrainian].

3. Kozyr, A.V. (2016). Innovatsiyni tendentsiyi muzychnoyi pidhotovky vykladachiv mystetskykh dystsyplin [Innovative tendencies of musical training of teachers of art disciplines]. *Suchasni problemy vykonavskoi pidhotovky vykladachiv mystetskykh dystsyplin. Materialy Vseukr. nauk.-prakt. konf.*

– Modern problems of performing training of teachers of art disciplines. Proceedings All-Ukrainian Scientific-Practical Conf. Kherson, pp. 16–20. [in Ukrainian].

4. Kozir, A.V. (2019). Istorychni etapy reformuvannya muzychno-pedahohichnoyi osvity v protsesi yiyi hlobalizatsiyi [Historical stages of reforming music and pedagogical education in the process of its globalization]. *Pedagogical education: theory and practice*. Coll. Science. Proceedings of the Kamyanets-Podilsky National University named after Ivan Ogienko. Kamyanets-Podilsky, Issue. 26. pp. 129–135. [in Ukrainian].

5. Kozir, A.V. (2017). Profesiyno-osobystisnyy rozvytok maybutnikh uchyteliv muzyky v protsesi yuvchennya dyryhentsko-khorovykh dystsyplin [Professional and personal development of future music teachers in the process of studying conducting and choral disciplines]. *Teacher professionalism: theoretical and methodological aspects*. Coll. Science. works: scientific electronic edition. Vol. 5. Part I (based on the materials of the international Internet conference “Teacher’s professionalism in terms of educational innovations”). Slovyansk, pp. 5–14. [in Ukrainian].

6. Kozyr, A.V. (2017). Suchasni problemy fakhovoyi pidhotovky vykladachiv mystetskykh dystsyplin. I Mizhnarodni naukovo-praktychni chytannya pamyati akademika Anatoliya Avdiyevskoho [Modern problems of professional training of teachers of art disciplines. I International scientific-practical readings in memory of Academician Anatoly Avdievsky]. *I Mizhnarodni naukovo-praktychni chytannya pamiati akademika Anatoliia Avdiyevskoho: materialy I Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii pamiati Velykoho Maestron* – Proceedings of the I International Scientific-Practical Conference in Memory of the Grand Maestro. (pp. 17–23). Kyiv. [in Ukrainian].

7. Ponomarev, O.S. (2013). Vidpovidalnist yak pedahohichna katehoriya [Responsibility as a pedagogical category]. *Teaching method. Manual*. Kharkiv, 172 p. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 20.04.2022

“Швір мистецтва – це куточок всесвіту, побачений крізь призму певного темпераменту”.

Еміль Зол
французький письменник

